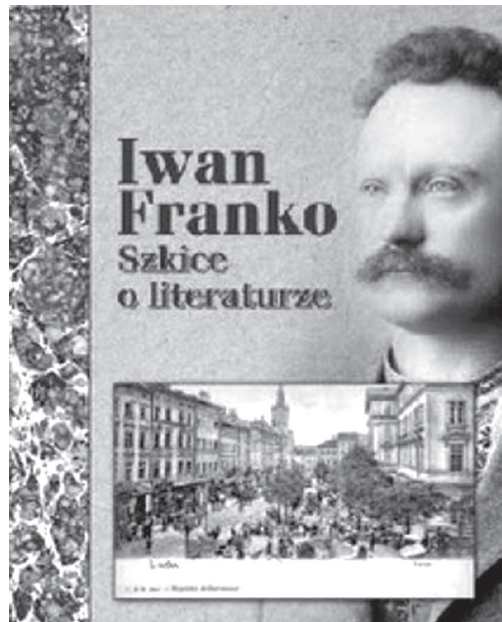

IWAN FRANKO. SZKICY Z LITERATURY”: ПЕРШИЙ ТОМ КІЛЬКАТОМНОГО ВИДАННЯ ЧИСЛЕННОЇ ПОЛЬСЬКОМОВНОЇ СПАДЩИНИ ІВАНА ФРАНКА

Нині постать Івана Франка асоціюється із особистістю великого українця – генія українського народу. Без пребільшення, ми називаємо його неперевершеним майстром українського слова, оскільки період Франкового життя і діяльності – це ціла епоха у процесі розвитку української культури останньої чверті XIX – початку XX ст.

Загалом, творча діяльність І. Франка охоплює більше ніж сорок років, протягом яких він невтомно і плідно працював на художньо-літературній, етнографічно-фольклорній, історико-краєзнавчій та перекладацькій ниві, при цьому активно долучаючись до громадсько-політичної роботи. Така напрочуд нелегка і багатогранна діяльність зробила І. Франка оригінальним письменником, добрим фахівцем у таких наукових галузях, як літературознавство, мовознавство, мистецтвознавство, а його різножанрова спадщина, представляє нам українського велета науки як фахівця-професіонала в етнографії, фольклористиці, історії, краєзнавстві, соціології, економіці, філософії, політології тощо¹.

За підрахунками дослідників-франкознавців, уся, полишена І. Франком творча спадщина, заокруглюється в приблизній цифрі – кілька тисяч творів, загальною кількістю понад 100 томів, з яких на сьогодні видано 50 та довідано в добу розвитку Незалежної України лише 4 томи, плюс додатковий том покажчика купюр до Франкового п'ятдесятитомника (2008 – 2010). Решта праць, які з різних причин не потрапили до 50-томника з додатковими томами розпорошені: існують окремі збірки видань праць І. Франка і окремі томи галузево-спеціальних праць, збірки публіцистичних, літературно-художніх творів тощо. У контексті сказаного, наголосимо, що лише за життя І. Франка побачило світ понад дві сотні видань, у тому числі понад пів-сотні його оригінальних і перекладних різножанрових творів. Побіжно зазначимо, що перекладацькому перу І. Франка належать переклади близько двохсот авторів на українську із чотирнадцяти мов. Тому, на наш погляд, найбільш актуальною у сьогоdnішній франкознавчій наці є потреба видання найповнішого зібрання творів українського вченого, про що дослідники-франкознавці уже наголошують упродовж останніх понад двадцять років.

Як у минулі, так і в теперішні роки продовжують видаватися окремі томи Франкових праць, які упорядковані за специфікою змісту, проблемності чи навіть мовою написання. Особливо видання подібних томів набуває актуальності в часи святкування круглих ювілейних дат від дня народження Івана Франка та його відходу у вічність. Не винятковим став 2016 р. – рік подвійного ювілею українського вченого.

Згаданого року побачив світ перший том (заплановано видання трьох томів) видання польськомовних статей Івана Франка під назвою "*Iwan Franko. Szkicy z literatury. (Kultura, Literaturoznawstwo, Publicystyka)*" ("*Іван Франко. Нариси про літературу. Культура, літературознавство, публіцистика*"). Саме це видання, як і багато інших, було приурочене до 160-річчя від дня народження Івана Франка та 100-ліття його смерті.

У контексті наголосимо, що польськомовна спадщина Івана Франка, за підрахунками бібліографів та дослідників-франкознавців, налічує приблизно понад 11 сотень статей. Це не дивно, адже вчений, заробляючи на хліб саме літературно-публіцистичною працею, часто друкувався на шпальтах польськомовних часописів, а подекуди був і їх головним редактором.

Упорядниками окресленого видання стали доктор філософії Іван Матковський та викладач Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Ігор Розлуцький. Варто також зазначити, що підготовка книги проводилася під орудою українських і польських літературознавців, роботу яких очолив знаний український літературознавець і франкознавець, директор Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України, професор Микола Жулинський. Неабиякою допомогою при виданні книги прислужилися український літературознавець і франкознавець, директор Інституту Івана Франка НАН України професор Євген Нахлік; відомий науковець в Україні та за рубежом, професор Ігор Набитович й завідувач кафедри світової літератури та славістики Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка професор Олександра-Романа Кравченко².

Щодо самого видання, то воно готувалося до друку при співробітництві з Об'єднанням вчителів-полоністів України під керівництвом Адама Хлопика. Повне фінансування друку книги здійснене польським Інститутом Книжки за сприяння екс-директора цієї інституції Гжегожа Гаудена, який є неабияким поціновувачем культури Галичини³.

Книга розпочинається вступною статтею член-кореспондента НАН України, завідувача кафедри полоністики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка професора Ростислава Радішевського: "*Iwan Franko w polskiej prasie: literatura i kultura*". Тут автор зазначає, що Іван Франко левову частку своїх польськомовних статей опублікував упродовж 80 – 90-х рр. XIX ст. на сторінках таких часописів як "*Prawda*", "*Przegląd Społeczny*", "*Głos*", "*Przegląd Tygodniowy*", "*Ateneum*", "*Kraj*", "*Kurjer Lwowski*", "*Kurjer Warszawski*", а також на шпальтах наукової періодици "*Wisła*", "*Lud*", "*Kwartalnik Historyczny*" (С. 5).

Науковець зазначає, що це були літературно-критичні праці, які здебільшого стосувалися Франкової характеристики польської літератури та аналізу сучасних і минулих польсько-українських історичних, культурних та літературних зв'язків. Чимало уваги, за словами Р. Радішевсько, І. Франко приділяв вивченню тогочасного культурного й громадсько-політичного життя у Галичині. У своїх працях він не оминав аналізу життя і побуту українців, поляків євреїв, робив окремі узагальнення, порівню-

вав статистику тощо. Чимало польськомовних праць І. Франка уміщують матеріали із його етнографічних та фольклорних досліджень (С. 5 – 6).

Перша частина книги *“Iwan Franko”* уміщує дві біографічні статті: передмову до польського видання *“Галицькі образки”* (Львів, 1897) *“Niemo o sobie samym”*⁴ (С. 21–27) та статтю *“Banita” Franko*⁵, передрук якої зроблено із суспільно-політичного та літературного тижневика *“Monitor”* (№ 21, від 23 травня 1897 р., С. 1–2), що виходив польською у Львові впродовж 1895–1914 рр. (С. 28–31).

Друга частина книги *“Szkicy o literaturze”* наповнена публікацією 38 статей Івана Франка, передрукованих мовою оригіналу із польськомовних часописів та періодики.

Лева частка переопублікованих статей Івана Франка у цій книзі, це – літературно-критичні статті, в яких розкриваються погляди вченого на історію розвитку української літератури та характеризують українсько-польські літературно-культурні взаємозв'язки. Окрім цих, сюди також увійшли праці Івана Франка, де представлено характеристику творчості визначних як українських, так і польських майстрів художнього слова, а саме – Тараса Шевченка, Омеляна Огоновського, Антонія Могильницького, Юрія Федьковича, Костянтина Лучаковського, Адама Міцкевича, Юліуша Словацького, Яна Каспровича, Спиридона Осташевського, Северина Гоцинського та ін.

До числа запропонованих 38-ми Франкових статей, переопублікованих мовою оригіналу з першодруку у польськомовній пресі, увійшли: *“Wzajemny stosunek literatury polskiej i ruskiej”* (С. 35–38), передрук із *“Pamiętnik Zjazdu literatów i dziennikarzy polskich”* (Т. 1, Львів, 1894); *“O czym i jak należy pisać dla ludu”* (С. 39–45), передрук зроблено із *“Ziarno”* (1883. – № 5, С. 49–50; № 6, С. 61–62); *“Z dziedziny nauki i literatury”*⁶ (С. 46–69), передрук із *“Kurjer Lwowski”* (1891. – № 238, С. 2–3; № 239, С. 2–3; № 242, С. 2–3; № 243, С. 2–3; № 254, С. 2–4); *“Etnologia i dzieje literatury”*⁷ (С. 70–80), передрук із *“Pamiętnik Zjazdu literatów i dziennikarzy polskich”* (Т. 1, Львів, 1894); *“Charakterystyka literatury ruskiej XVI–XVIII wieku”*⁸ (С. 81–116), передрук із *“Kwartalnik historyczny”* (1892. – № 4, С. 693–727); *“Szkice z dziejów literatury rusińskiej w Galicji”*⁹ (С. 117–138), передрук із *“Głos”* (1888. – № 2, С. 14–15; № 4, С. 42–43; № 5, С. 52–53; № 12, С. 137–138); *“Teatry rusińskie w Galicji”*¹⁰ (С. 139–149), передрук із *“Prawda”* (1885–№ 29, С. 339–342); *“Literatura i sztuka. Rusińska literatura albumowa”* (С. 150–166), передрук із *“Prawda”* (1887. – № 22, С. 260–261; № 24, С. 284–285; № 27, С. 320–321); *“Szkice historii literatury ukraińskiej XIX w.”* (С. 167–172), передрук із *“Kwartalnik historyczny”* (1889. – № III, С. 551–554); *“Bibliografija i hramatyka”* (С. 173–177), передрук із *“Kurjer Lwowski”* (1889. – № 7, С. 2); *“Taras Szewczenko”*¹¹ (С. 178–197), передрук із *“Kurjer Lwowski”* (1893. – № 62, С. 2–3; № 63, С. 2–3; № 64, С. 2–3; № 66, С. 3–4; № 67, С. 3; № 68, С. 3); *“Taras Szewczenko w oświeceniu p. Ursina”*¹² (С. 198–204), передрук із *“Przegląd Literacki. Kraj”* (1888. – № 52, С. 12–15); *“Z piśmiennictwa ruskiego”* (С. 205–206), передрук із *“Tydzień”* (1894. – № 29, С. 232); *“Osip Hordyński-Fedkowicz”*¹³ (С. 207–210), передрук із *“Prawda”* (1888. – № 13, С. 152–153); *“Teatr, literatura i sztuka tragedia Juria Fedkowicza “Dowbusz”* (С. 211–212), передрук із *“Kurjer Lwowski”* (1888. – № 284, С. 5–6); *“Prof. Emil Ogonowski”*¹⁴ (С. 213–215), передрук із *“Kurjer Lwowski”* (1894. – № 301, С. 5–6); *“Abgar-Soltan. Rusini. Szkice i obrazki”*¹⁵ (С. 216–217), передрук із *“Kurjer Lwowski”* – *“Tydzień”* (1893. – № 17, С. 2); *“Konstanty Łuczakowski o Antynie Mohylnickim”* (С. 218–223), передрук із *“Prawda”* (1888. – № 5, С. 56–57); *“Konstanty Łuczakowski o Antynie Mohylnickim (2)”* (С. 224–225), передрук із *“Kwartalnik historyczny”* (1888. – № II, С. 276–277); *“Nestora latopisca”* (С. 226–227), передрук із *“Kwartalnik historyczny”*

(1889. – № III, С. 333–334); “*Adam Mickiewicz w rusińskiej literaturze*”¹⁶ (С. 228–234), передрук із “*Kraj*” (1885. – № 46, С. 28–29); “*Nowe wydanie dzieł Mickiewicza*” (С. 235–242), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1893. – № 14, С. 2–3; № 15, С. 2–3); “*Juljusz Słowacki i jego dzieła*” (С. 243–252), передрук із “*Tydzień*” (1895. – № 8, С. 58–59; № 9, С. 65–66; № 11, С. 83–84); “*Nowe wydanie dzieł Słowackiego*”¹⁷ (С. 253–256), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1894. – № 21, С. 2–3); “*Poezje Jana Kasprowicza*”¹⁸ (С. 257–265), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1889. – № 22, С. 1–2; № 23, С. 2; № 24, С. 2–3); “*Poeta – bohater (Pamięci Seweryna Goszczyńskiego w rocznicę nocy belwederskiej)*”¹⁹ (С. 265–271), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1889. – № 331, С. 2–3; № 332, С. 2–3); “*Blednow*”²⁰ (С. 272–298), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1892. – з дня 13 квітня, Ч. 1, С. 2–3; з дня 14 квітня, Ч. 2, С. 2–3; з дня квітня. Ч. 3, С. 2–3; з дня 16 квітня, Ч. 4, 2–3; з дня 17 квітня, Ч. 5, С. 2–4; з дня 20 квітня, Ч. 6, С. 2–3; з дня 21 квітня, Ч. 7, С. 2–3); “*Chłop polski w świetle poezji polskiej*”²¹ (С. 299–331), передрук із “*Ruch*” (1887. – № 9, С. 278–280; № 10, С. 306–309; № 11, С. 344–348; № 12, С. 375–376; № 13, С. 409–411); “*Potęga ziemi w powieści współczesnej*”²² (С. 332–354), передрук із “*Mysł*” (1891. – № 10, С. 6–8; № 11, С. 4–6; № 12, С. 5–7; № 13, С. 2–3); “*Piękna żydówka*”²³ (С. 355–357), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1888. – № 41, С. 5–6); “*S.O. Ostaszewskij: sto bajek*”²⁴ (С. 358–361), передрук із “*Prawda*” (1888. – № 41, С. 487–488); “*Z teki Anhellego*”²⁵ (С. 362–367), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1888. – № 47, С. 6; № 48, С. 5–6); “*Hajota – Nowele*”²⁶ (С. 368–371), передрук із “*Ruch*” (1888. – з дня 1 січня, зошит 1, С. 24–26); “*Aureli Urbański – Miatież 1863*”²⁷ (С. 372–373), передрук із “*Kurjer Lwowski*” – “*Tydzień*” (1893. – № 36, С. 288); “*Kółko słowiańskie*” (С. 374–375), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1888. – № 186, С. 5); “*Kółko słowiańskie*”²⁸ (С. 376–377), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1890. – № 31, С. 2–3; № 41, С. 2; № 47, С. 4); “*Ursyn: szkice z psychologii słowiańskiego plemienia*” (С. 378–379), передрук із “*Kwartalnik historyczny*” (1888. – № II, С. 273–274); “*Odczyty Miriama*”²⁹ (С. 380–388), передрук із “*Kurjer Lwowski*” (1894. – № 52, С. 2–3).

Після блоку польськомовних статей Івана Франка, подається коротенька післямова, де окреслено актуальність видання у сьогоднішні, акцентується на перспективах подальшого упорядкування двох наступних томів куди увійдуть: до другого – політичні та суспільно-публіцистичні праці; до третього – фольклористичні та етнографічні. Завершується післямова подякою основним фундаторам видання.

При кінці хочемо наголосити на тому, що вихід у світ згаданого тому польськомовних праць Івана Франка матиме неабияку популярність зпоміж дослідників-франкознавців і користуватиметься попитом у читачів як в Україні, так і за кордоном.

¹ Галик В. Вшанування пам’яті Івана Франка у Дрогобичі за останні сто років (1916–2016 рр.): короткий огляд знакових подій / В. Галик // Східноєвропейський історичний вісник / [головний редактор В. Ільницький]. – Дрогобич: Посвіт, 2017. – Вип. 2. – С. 31–49.

² Див. про це детальніше у: “Iwan Franko. Szkice o literaturze. Kultura, Literaturoznawstwo, Publicystyka”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iwan-franko-szkice.literaturoznawstwo.kultura.pl/; “Iwan Franko. Szkicy z literatury”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/55404>; Лавришин Ю. Збірку творів Івана Франка видали польською мовою. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: news/2016/08/30...lvovi_prezentuvaly_pershe...; Во Львові увидело світ перше видання польськомовних статей Івана Франка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zik.ua/gu/news/2016/08/26/vo_lvove_uvydelo_svet_pervoe_izdanye_polskoya_zichnih_statey_ivana_franko_810152; Вийшла друком збірка статей Івана Франка польською мовою. – [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: article/564084/...Вийшла-друком-...; Збірку творів Івана Франка видали польською мовою. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zbruc.eu/node/55404.

³ *Див. про це у:* “Iwan Franko. Szkicy z literatury”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/55404>.

⁴ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Дещо про себе самого // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1981 р. – Т. 31. – С. 28–32.

⁵ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. “Вигнанець” Франко // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 2010. – Т. 54. – С. 45–48.

⁶ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. З галузі науки і літератури // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 28. – С. 145–166.

⁷ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Етнологія та історія літератури // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1981. – Т. 29. – С. 273–282.

⁸ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Характеристика української літератури XVI – XVIII століть // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 53. – С. 332–369.

⁹ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Нариси з історії української літератури в Галичині // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 130–148.

¹⁰ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Руський театр у Галичині // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 357–373.

¹¹ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Тарас Шевченко // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 53. – С. 38–402.

¹² *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Т. Шевченко в освітленні пана Урсуна // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 238–241.

¹³ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Осип Гординський-Федькович // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 177–180.

¹⁴ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Проф. Омелян Огоновський // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 53. – С. 462–463.

¹⁵ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Abgar-Sołtan. Rusini. Szkice i obrazki // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1981. – Т. 29. – С. 37.

¹⁶ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Адам Міцкевич в українській літературі // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 384–390.

¹⁷ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Нове видання творів Словацького // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1981. – Т. 29. – С. 113–115.

¹⁸ *Публікацію українмовного перекладу див у:* Франко І. Я. Поезії Яна Каспровича // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 257–264.

¹⁹ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Поет-герой. Пам'яті Северина Гоцинського в річницю Бельведерської ночі // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 344–347.

²⁰ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Бледнов // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 53. – С. 277–306.

²¹ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Польський селянин в освітленні польської літератури // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 66–94.

²² *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Влада землі в сучасному романі // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 28. – С. 176–195.

²³ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Прекрасна жидівка: суспільно-психологічний нарис // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 170–171.

²⁴ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. С. О. Осташевський. Сто байок // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 234–237.

²⁵ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Оскар і Ванда // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 172–176.

²⁶ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Гайота. Новели // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 27. – С. 123–129.

²⁷ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Aureli Urbański. Miatież // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1981. – Т. 29. – С. 83–84.

²⁸ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Слов'янський гурток // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 28. – С. 53–55.

²⁹ *Публікацію україномовного перекладу див у:* Франко І. Я. Доповіді Міріама // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. + додаткові томи. – К.: Наукова думка, 1981. – Т. 29., – С. 116–121.